

הגדה של פסח

נען

תש״א

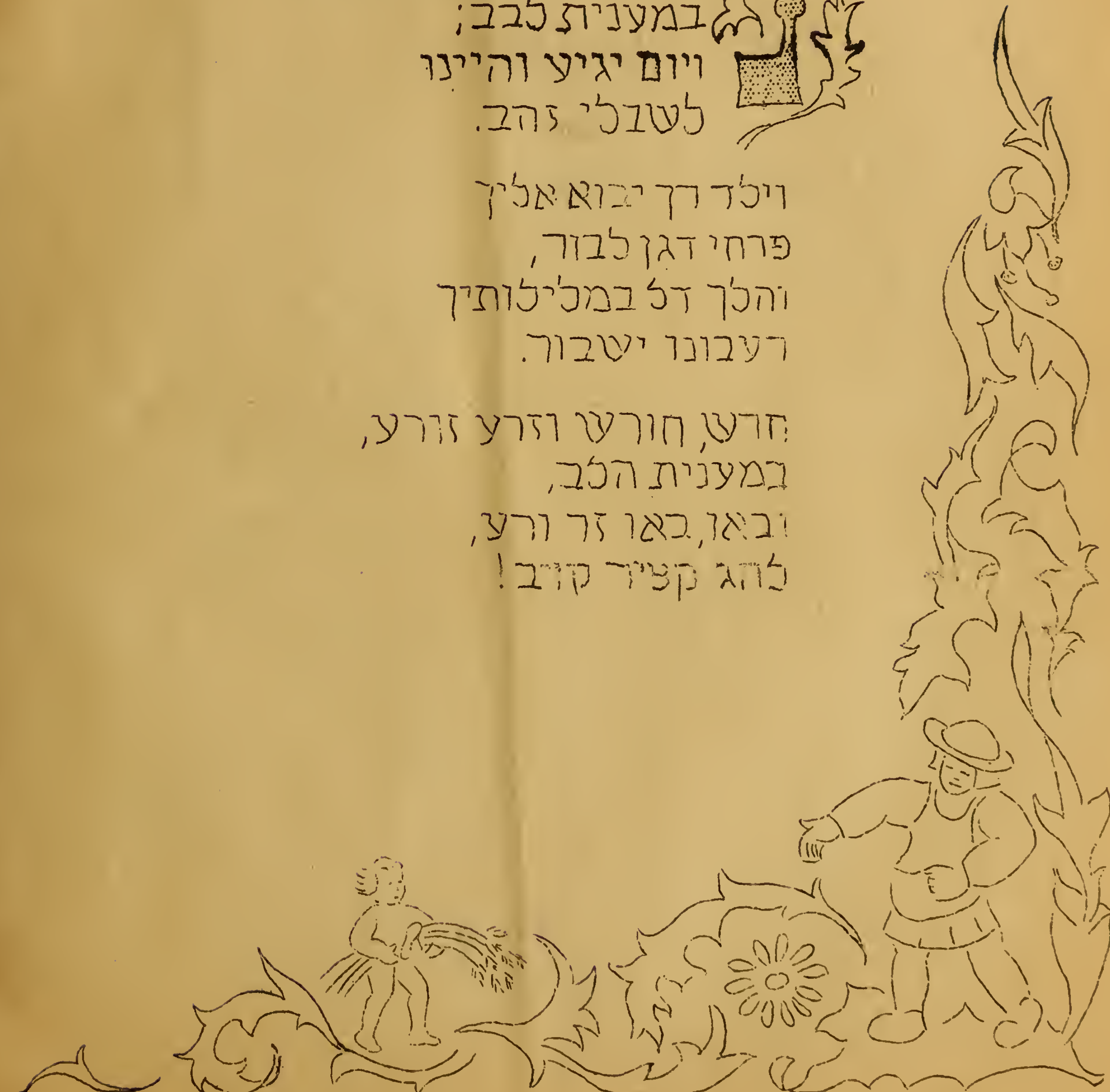

אבג

חג

ניבים דוברים אלי: זרעינו
במענית לבב;
ויום יגיע והיינו
לשבלי זהב.

וילד רך יבוא אליך
פרחי דגן לבור,
והלך דל במלילותיך
רעבונו ישבור.

חרש, חורש וזרע זורע,
במענית הלב,
ובאו, באו זר ורע,
לחג קציר קרב!

הבאת העומר

השמש במערב יורדת, שוקעת
כסו השמים אדם חכליל.
מעירות יהודה נוהר העם
בקול מצהלות ובקול חליל.
תרועת גיל נשאה באויר,
קול ששון, קול רנה ושיר.

השדה בשבליו עומד לקציר,
כל שבולת – מאה שערים.
בא השמש? – הקוצר ישאל,
הן, הן והן – יענהו הקהל.
הלקה זו? – יוסיף וישאל.
הן, הן והן – יענהו הקהל.

שנת תבואה חדשה
מביאה ברכת האדמה
אסמינו מלאו בר
יקבינו – תירוש, יצהר.

עמר עומר
תבואה חדשה
נאגד אגדים בר
נאלם אלמות בבר...

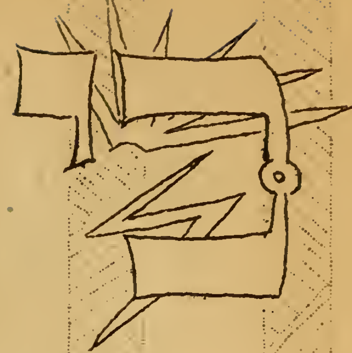
הנה הסתיו עבר,
הגשם חלף הלך לו,
הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו,
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר
נתנו ריח...

עיר השירים.

בּוֹא וְאֶשַּׁק לְךָ, בְּנִי, הָאָדָם,
עִם יֶרֶק עֲדוֹת וְשָׁמַיִם שֶׁל אוֹר.
גּוּפְךָ לֹא רוֹחַץ עוֹד מֵחֶלְאָה וָדָם,
אַךְ לִבְּךָ מְפַרְכֵּס מְזֻכָּךְ וְטָהוֹר.

בּוֹא וְאָבִיף אוֹתְךָ מַטָּה וָרָם,
וּלְאַרְבַּע הָרוּחוֹת לֵדָתְךָ אֲבַשֵּׂר.
נָבְטוּ שִׁבֳּלִים בַּמֶּרְחָב, וְיֵשׁ יוֹם
וְהֵידָד הַקּוֹצְרִים מִלְּבָבְךָ יְבַשֵּׂר . . .

‹ ש. שלום ›

קרא אדני לאביב ולטבח גם-יחד:
השמש זרחה, השטה פרחה והשוחט שחט.

"בעיר ההרגה"

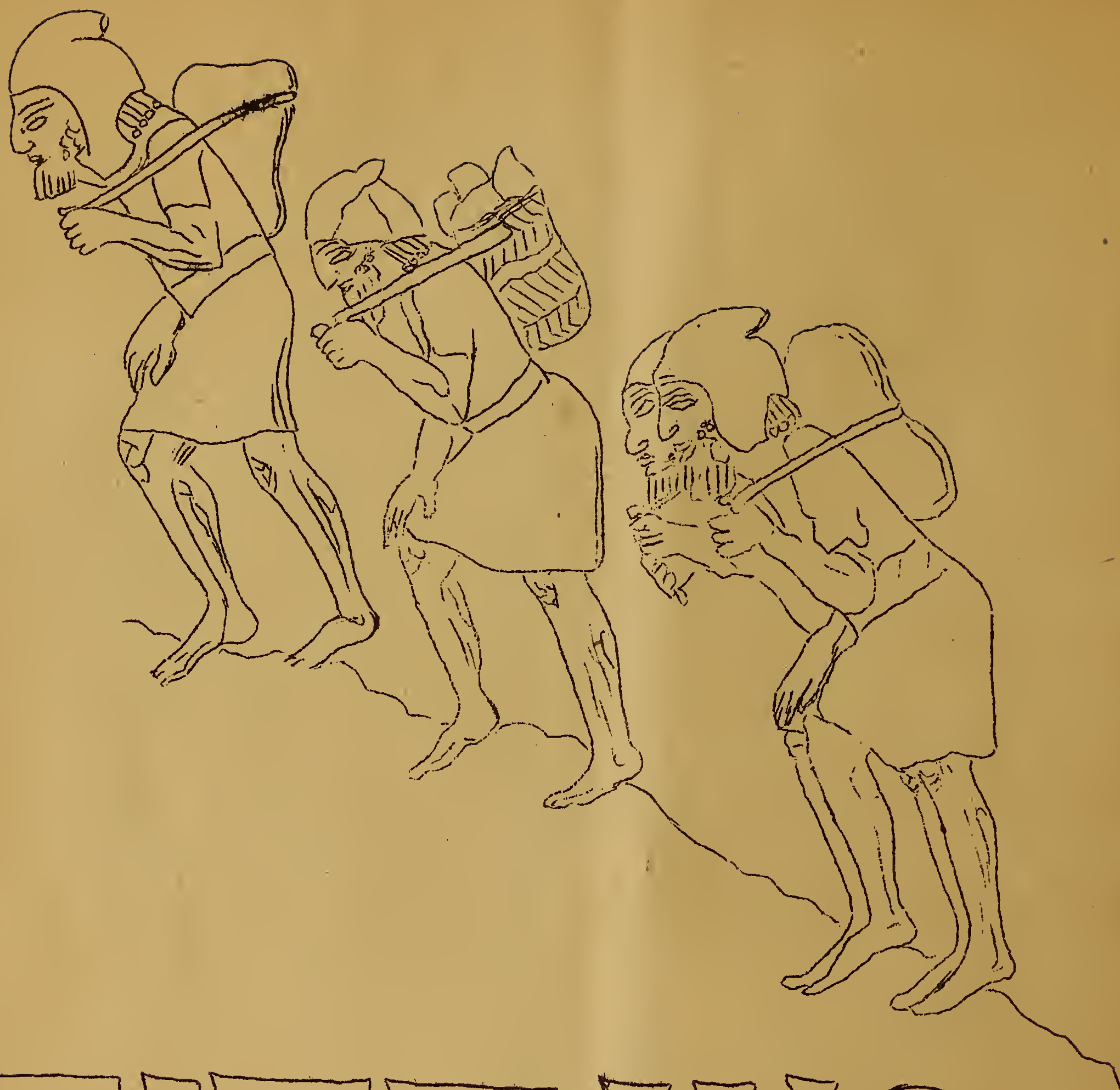
תהום האבדון העלו לי שירת החרבן
שחורה כאורי לבבכם;
שאוה בגוים ופוצו בזעומי אלה,
וחתו גחליה על-ראשם. - -
הלא היא שירת הזעם, חוללוה מוקדי להבות
בליל העברות
מדם עולל וישיש וכבוד גויות תרשיש קדושות
שנפלו חללות...

"מגילת האש"

ראו לנחשים ויעבירו זעמכם עד קצה הארץ...
קראו לנשרים וישאו זעקתכם עד לב השמים...
קראו לעבים וישאו יגונכם אל רחבי הימים...

"ח.נ. ביאליק"

מעבדות
לחרות

פסח

עם שומר במשך אלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים ודרך כל מחילות השעבוד והאונס והאינקויזיציה והשמד והפרעות, נושאת האומה בלבה את הגעגועים לחופש ומביאה אותם לידי בטוי אשר לא יפסח על כל נפש בישראל על כל נפש עניה ומרודה! מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים כזכרון אישי, אשר איננו מחויר ואיננו דהה. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד בכלל- ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות - גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה. הישנה יצירה ספרותית מחנכת יותר לתעוב העבדות, לאהבת החרות - כספור השעיבוד ליציאת מצרים? הישנו עוד זכרון עתיק כזה שכולו מופנה לקראת העתיד, שכולו סמל להווה ולעתידנו - כ- "זכור ליציאת מצרים"? איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם, שיכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונ- ית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

‹ ב.כצנלסון ›

ואלה

שמות בני ישראל הבאים
מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ראובן, שמעון, לוי, ויהודה: יששכר, זבולון ובנימין: דן, נפתלי, גד ואשר: ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם: ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו, פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: וישימו שרי מסים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתום ואת רעמסס: וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ, ויקוצו מפני בני ישראל: ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך: ויהי בימים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה: וישמע אלהים את נאקתם:

› שמות ‹

עבדים היינו לפרעה במצרים

ומשה

היה רועה את צאן יתרו
חותנו כהן מדין וינהג את
הצאן אחר המדבר ויבוא אל הר האלהים חורבה: וירא
מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה
הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל: ויאמר משה
אסורה נא וארה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער
הסנה: וירא יהוה ויאמר אל תקרב הלום, של נעליך
מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת
קודש הוא: ויאמר יהוה ראה ראיתי את עני עמי אשר
במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי
את מכאוביו: ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי
וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם ועתה
לך והוצא את עמי בני ישראל ממצרים:

שמות

שוב מצרימה ועשית לי עם. הידעת איך
יעשה עם? את העובדים ואת האומללים
תקרא אליך את כל אשר יאנחו מעבודה מרוב פרך ו
ואשר יענו תחת יד נוגשים ופקידים ואין להם בלתי
אם לב ובלב הזה מעט רגש, ודברת אליהם והוצאת או
תם מבית העבדים וגאלתם ונתת להם חוקים ומשפטים
ועשית אותם לעם. לך, בוא מצרימה ובאת אל ו
הנענים והאומללים אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת
אליהם כי עבדים הם - והם לא יבינו; ואמרת כי ו
אומללים הם - והם לא ידעו; וכי גדול ענים וגדו
לים מכאוביהם ונורא לחצם - והם לא יאמינו; ופקחת
את עיניהם ובחוזק יד, על כל לחצם ועל כל ענים
וגאלת אותם. ועם רב ימשך אחריך בקרב אחיך,
אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם
מסביב אשר רע ומר להם, והיית לאב המון אדם רב
ולראש ספטיו ועשית מהתולעים - אדם, ומן האדם - עם
ומעפרות חול - ארץ.

> ד.פרישמן <

היום אתם
יוצאים
בחדש האביב.
זכור
את היום הזה
אשר יצאתם
ממצרים
מבית עבדים.

מַנְגִּינָה לִי וּנְגִינָה לִי מִיָּמִים מֵעֵבֶר,
מִמִּדְבְּרִיָּם, מִקֶּרֶן אוֹר, מִמַּחֲזוֹת עַל נְהַר כְּבָר. ו
הֲדוּקַת אֵשׁ וּרְטוּבַת גִּיל וְרַבָּתִי אֱיָל.
עֲטָפַתְנִי זוֹ, מְהַבְהֶבֶת בִּי: עֲלֵה, וּצְלַח וּפְעַל!
וְעוֹלָה הִיא וּפוֹרֶצֶת הִיא עַד סְגוֹר הַלֵּב הַתָּם.
שִׁיר דָּמִי הוּא, שִׁיר נִצְחִי הוּא, שִׁיר מָלֵא עֹז וָרָם.

מָה, אַתָּה, דָּמִי, שׁוֹקֵק בִּי, הוֹי דַּם עַתִּיקֵי דוֹר,
דַּם נְדִיבֵי עַם מִקַּדְמַת דְּנָא, מִיַּרְכְּתֵי שֶׁמֶשׁ וָאוֹר?
קוֹל קוֹמִיר בָּא מֵרִאשׁוֹן דּוֹר, דּוֹר רַעֲנָן, דּוֹר עָז,
קוֹל דַּם דּוֹר עַר עִם אֱלֹהָיו וּלְחַרְבוֹת צָרִים בָּז.

מִי אַתֶּם דָּמַי רוֹתְחִים בִּי? דַּם קְדוֹשֵׁי תַּ"ח וְתַ"ט?
אֲנִי לֹא אֶפְשׁוֹט צַוָּאר זֶה - בְּקֶרֶב מוֹת וְלֹא בְּשֶׁמֶד!
לֹא, לֹא! אֲנִי לִיסִיף יֵשׁ, וְאֶגְרוֹפַי עוֹדוֹ חָם -
בִּפְגוֹעַ חַיַּת אָדָם בִּי, דָּם אֶתֵּן תַּחַת דָּם.

מִי אַתֶּם דָּמַי רוֹתְחִים בִּי? דְּמֵי דוֹר הַמִּדְבָּר? כָּךְ!
דַּם כּוֹבְשֵׁי כְּנַעַן דָּמִי הוּא, קוֹלֵחַ וְאֵינוֹ נָח.
שׁוּב קוֹרֵא לִי הַשִּׁיר הֶעָז, מַנְגִּינַת דָּם וָאֵשׁ:
עֲלֵה בָּהָר וּרְעַץ הַכָּר, כָּל מַה שֶּׁתִּרְאֶה - רֵשׁ!

מִנַּחַל פְּרָת עַד לְבֹא חֲמָת וְהַמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה,
הַגְּבוּל תְּתָאֲרוּ יַד-יָהּ, תַּרְאֶנּוּ עֵין הָעָב.
וְכִבְשׁוּ אֶרֶץ בְּחֶזְקַת-יָד וְנֶאֱחַזְתֶּם בָּהּ,
וּבְנִיתֶם בִּנְיַן-עַד לַדּוֹר הַקָּם לָכֶם, הַבָּא!

› ש. טשרניחובסקי ‹

ביום הזה – יום אשר עוד לא היה כמוהו לרע מיום אשר הלכנו בגולה, יום של פחדים ואי-אמון בחיים לשארית הנמצאה, יום שכולו כזבח ארוך נדמה – כיום הזה – יום אשר עין בעין אנו רואים את זרעו של אברהם אבינו בכל הגיטאות אשר הודחו שמה, את כל התפוררות האומה, התרוקנות תכנה והמות השחור האורב לה, הבא עליה, את כל עומק היסורים של גסיסת ענק... כיום הזה – יום שא-דם נמכר בו למולך, הנשמות העדינות הולכות ונמקות משעבוד וכבלים, העניות והגסות והזדון שופכים את ממשלתם על כל "והשכינה תכבוש בענן ראשה ובעוצר כאב וכלימה היא פורשת ובוכה"..

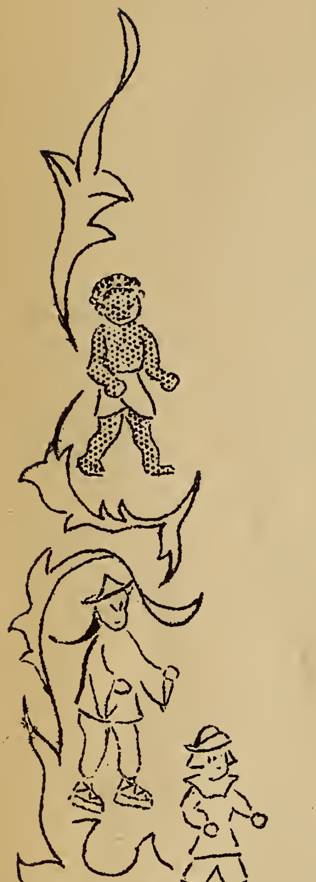
כיום הזה – הנני בא אליך אח נדכא. כי לא מד-גוע תדע אתי, אחי אף לא שלוה ולא הנאה. כי לעוררך. אני בא, לעוררך לאמר: שאל, בן-אדם, לנתיבות עולם שאל, אי הדרך, אי?...

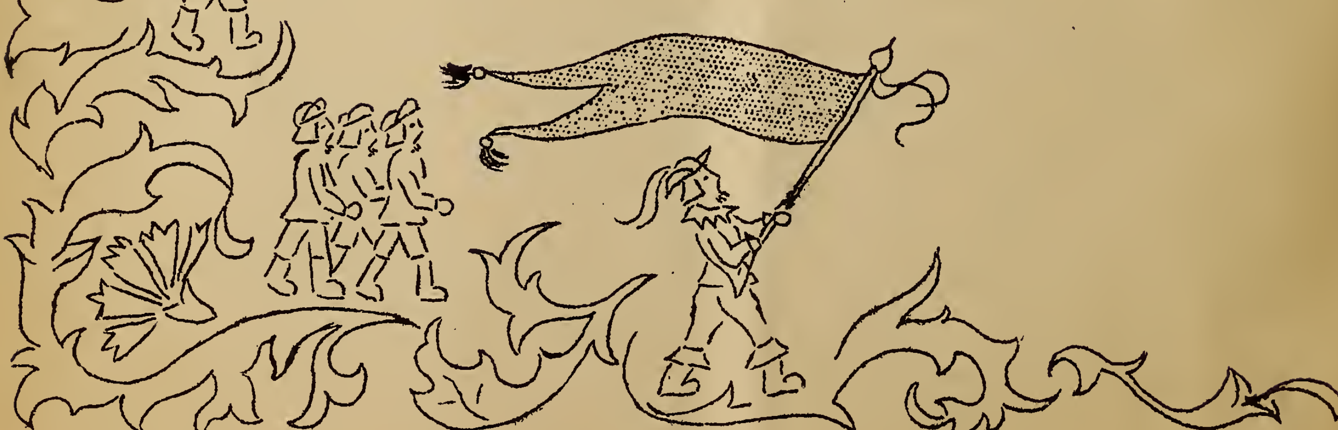
› י.ח.ברנר ‹

יצאנו לשנות את פני העולם, לשים קץ לשעבוד אדם באדם, והקץ נעוץ מביון הדורות. מתי נולדנו? בשעה שניצוץ כבוד ראשון הוצת בלב העבד. מתי הרי מונו את הרגל? בשעה שהתקומם המושפל הראשון נגד מספילו. טבע נפול וטבע נקום כי עמנו הצדק לשחרור האדם. נולדנו עם הנץ החמה של האדם המשתחרר. בכל מערכות האנושיות לחרות שם היינו, בכל שדי-קרב של מדוכאים, בכל ,יציאות מצרים׳ של כל העמים וכל הדורות: על גרדום ועל מוקד, בבתי-כלא ועל באריקאדות. גם אם שבע נפול, נקום ונתעודד. עד בוא היום והיה דגלנו לדגל החברה המשוחררת, עד יקום האדם במלוא קומתו ויתגלה לעין כל באור הנצאים הצפון בו, כשדעתו רחבה ולבו טהור וידיו באמנות וחייו חופש וצדק. אין לא עבד עברי ולא עבד כנעני, לא כושי ולא סיני,- וכבוד כל אדם ראש פינה לחברה הנגאלת!

› מ.בילינסון ‹

בליל זה

אור לארבעה עשר לחדש ניסן, היא השנה השנית למלחמת העולם עשר שנים ואחת לעליתנו למקום הזה, ואנו מסובים יחדו בצל קורת ביתנו המשותף ולבנו יפעם גיל ועצב, רננה ויגון, כי על-אף-הכל באנו עד הלום. במתי מעט עלינו אל המקום הזה, ארבעים ושלש נפש, נצר שלוח מתנועת הנוער העובד, וה-מקום שממה אין יושב. ונאחז פה בעבודה ונעבד אדמה לאלנו ונטע בה עצים ונכסה את ערית האדמה סביב. ונרעב למרחבי שדה ונצמא למים מפכים, ונאבק עם המחסור ואף למרחקים יצ-אנו, לבקש עבודה וקרקע. ויבנו פה בתנינו ויולדו לנו ילדינו והלילה הזה הננו מסובים יחדו, שש מאות נפש, כלנו בנים להסתדרותנו ולקבוצנו המאוחד, חותרים לשדות רבים, לבנין רב ולבנין עדי עד. ותהי לנו גם השנה שנת יגונים גדולים כאשר לא ידע עמנו זה מאות בשנים. ונרא בהשתולל כוחות ה-רשע והזדון בעולם, בהצמת חרות עמים, נופלים שדודים לפני צר, עריהם היו לעיי מפולת ועמל דורות – למאכולת אש. ותכבד עלינו יד המלחמה שבעתים וסופת ההסמדה גורפת גלויות מישראל, מי לחרב ומי לעקידה ומי לעבדות וקלון, ומי להתהולל ת וכחש. ונשמע את שועת עמנו המורדף בגויים הנה היא עולה מלהבות המלחמה, מפולין, מרומניה, מבולגריה, מהונגריה ומאשכנז ובכי אחים ואחיות מתדפקים על שערי הפדות ואין. ויונח לנו מעט בארץ לאחר שנות המצור והדמים, ויאסף אויב סני דרך ומרצח מהר. אך: לא פס המצור על מפעלנו ועל תקותנו האחרונה. ונדע גם בארץ הזאת גורל מר של יתומי עולם ומעו-תרים... ויוספו בני עמנו לחתור בעצם ימי המלחמה בים ים וביבשת, לבוא אל חוף הארץ, כי אבד מהם מנוס, ויקדמום בני העם הרודה בחרי אף ובמשטמה ואלפים מהם עודם חונים במח-נות הסגר פה ובאיים רחוקים, חוגגים את חג החרות בין גד-רות התיל. ונאמר להרחיב את אדמתנו להיותה ניר לשארית הפלטה אשר תוצל מגיא הדמים, ויחוקו חוקי און למען לא נפ-רוץ בארץ הזאת, לבל נחיה שממותיה ולבל נהיה בה מפלט ל-

שארית ישראל, ונאבה תת ממבחר בנינו צאתם כיהודים למערכה בצוררי עמנו ולא נרצה תחילה קרבננו, וכיום הזה חונים אלפים מאחינו במדבריות ובהרים מגויסים במערכה, אך לא נגולה עוד מלבנו המועקה ואל מול עולם נסער ומתעתע אנו תוהים בחרדה: מה צפון לנו בחיק הימים הבאים? היכון עולם חדש, שילומים לענות הדורות, או תרמית מתחסדת תארוג מחדש את קוריה על גוף העולם הפצוע? ויוסף עמנו בנות ונטוע וזרוע בארץ הזאת ויפלס נתיבות בים ויחל לבאות. ונתן מחבריתו לקרב, והם חונים הרחק מארצנו. ונפרוץ לעבודה חוצה בהכרת משענת עבודתנו בפרדסי המקום, ונפדה מסביה את אדמת גזר, בעמלנו פדינוה ונזרענה, ואף לגן-יבנה יצאנו לזרוע, וחברינו חונים שם בלב שדות יומם ולילה, לעבודה ולמשמר - ושפתנו דובבות תפלה לקמה כי תתן יבולה שפע ולנפש לבל תחת. וירב העם הצעיר בנען הלא הם מאה נפש, הנה קול מצהלותם עולה בחצרותינו. ויולדו לנו השנה ילדים עשרים הלא הם: גלעד, מירון, רות, דרורה, איה, תלמה, עמוס מסה, ידין, גיורא, טל, סלומית, עמרי, גד, רבקה, עדו, אסה, ישראל, מיכל, ונעמי

ובליל חגנו, חג החרות, לא יפוג בנו הכאב ולא ישקוט. כי ידענומצוקות, מצוקות בנין ועליה, כי ידענו תוגת עם ואדם צמאי שחרור ואין. ידענו עול הגורל כפועלים וכיהודים - גם ידענו שלומים. בליל חגנו תרון בנו אמונת האף-על-פי-כן, כי עוד יקום האדם העובד ויתנער ומחדש ידליק את משואות החזון ויבער את הרשע ואת הזדון ואת נכלי השליטים ואת מארת המלחמה, ובית העולם יבנה מחדש. בליל חגנו תתרונן בנו אמונתנו, כי עוד נגביר חיילים עם אחינו בארץ ועם אחינו הכמהים לעליה ולפדות בעמנו, כי עוד יקום ביתנו איתן וחסון ורב - בית לעבודה, לאחוה ולעליה עם תקומת עמנו ותקומת האדם בכל אתר ואתר.

אל חוף ימה של ארץ-ישראל
גלים חותרים.
הומים ומקציפים, מעותערים
בלי הרף יום וליל,
טורים אחרי טורים -
אל חוף ימה של ארץ-ישראל.
וקול דברם עמק וסערם איתן,
מקדמי-ארץ בא ומנבכי הזמן -
ומי יבלם שטפם, מי יעצרנו?

אל חוף ימה של ארץ-ישראל
חותרים גולים,
ממרחקים באים, מטלטולים
בכל קצוי תבל,
טרופים ומדולדלים -
אל חוף ימה של ארץ-ישראל.
ממרי דורות בם ומזעם גורלם,
וחלום-קדומים להם
וחזון פדות עולם -
ומי יבלום שטפם, מי יעצרנו?

י.כהן

ברבר

נפשי החיות של הדור הלזה
השומע בסער לשיר הצמיחה,
זה הדור השורה, הנופל ונעור
והופך יאושו לנס-אמן צחור
וסותם תהומות סמבטיון בגופו
למען יום-טוב שעתיד עוד לבוא.
ברכי התשוקה הכבדה לאדמה,
שבוקעת שחומה משרידי-עמלים,
הזריחה שנראית כעולה מקדומים
בעיני היוצאים להגן בהרים
ורעב-נשמה ושכרות החושים
של כובשי רחביות של יבשת וים.
כי יש זיו שנפרד ועולה מעמל
ומקדש בכחו עולם ומלואו -
זה הזיו הרועד בבשורה מרנינה
בקפלי כל מפרש-ספינה עבריה
וצורר נצחיו של חזון בן-אמוץ
בשלמה ירקה של חברי השפלה---

< י. רבינוב <

הִנֵּה יָמִים בָּאִים,
וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקּוֹצֵר
וְדוֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמוֹשֵׁךְ הַזָּרַע
וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס,
וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה
וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ,
וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ יֵינָם
וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ פְּרִיָם
וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם
וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם.

› עמוס ‹

